

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

УДК 338.48

doi: 10.15330/apred.1.19.288-298

Семирга Л.І.¹, Хомин В.Р.², Казюка Н.П.³, Гуменюк В.В.⁴

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОГО ГОТЕЛЬНО-ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу,
Міністерство освіти і науки України,
ОП «Міжнародний готельно-туристичний
бізнес»,
вул. Карпатська, 15, м. Івано-Франківськ,
76019, Україна,
тел.: +38(0342) 72-71-89,
¹e-mail: liudmyla.semyrha@nung.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-9558-8705

²e-mail: volodymyr.khomyn@nung.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-7787-6903

³e-mail: nataliia.kaziuka@nung.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-9440-7431

⁴e-mail: grc@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-8493-4470

Анотація. У статті здійснено дослідження елементів екологічних компетентностей, які можливо сформувати у фахівців з міжнародного готельно-туристичного бізнесу з використанням міждисциплінарного підходу. Обґрунтовано необхідність оцінки знань, умінь, навичок, які є необхідними для успішної роботи у сфері готельно-туристичного бізнесу з точки зору екологічної відповідальності. Проаналізовано нормативні акти, інституційні норми та правила, які регулюють діяльність готельно-туристичних підприємств в екологічній сфері, що дало змогу з'ясувати понятійні конструкції, які пов'язані з екологічною відповідальністю в готельно-туристичному бізнесі.

На основі опитувань фахівців-практиків з'ясовано рівень обізнаності представників готельно-туристичного бізнесу з проблематикою екологічної відповідальності, застосування екологічних практик у готельній справі; завдяки спостереженням за роботою готелів та функціонуванням курортів виявлено питання відповідального поводження з відходами, енергетичними та водними ресурсами, природними територіями.

Обґрунтовано формування професійних компетентностей у фахівців за бакалаврською освітньою програмою «Міжнародний готельно-туристичний бізнес» Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу з екологічної відповідальності готельного бізнесу, що полягає у здатності готелів та інших закладів гостинності дбати про навколишнє середовище, зменшувати вплив своєї діяльності на природу та ресурси, регламентувати процес забезпечення збалансованого розвитку готельно-туристичної індустрії, забезпечувати економічний, соціальний і екологічний розвиток територій.

Розроблено структурно-логічну схему формування компетентностей майбутніх фахівців з міжнародного готельно-туристичного бізнесу; розглянуто асиметрію готельної індустрії Green Key на карті Європи; описано проблеми, що стримують подальший розвиток екологічного туризму; виокремлено фактори досягнення сталого розвитку готельно-туристичного бізнесу; ідентифіковано заходи, які можуть допомогти готелю зменшити свій вплив на навколишнє

середовище та створити більш конкурентоспроможні послуги харчування за рахунок екологічного фактору.

На основі вивчення міжнародного досвіду доведено, що наявність сталих практик у готелях не лише приносить користь навколишньому середовищу, але й покращує економічну і соціальну поведінку туристів, підвищує моральний дух персоналу та сприяє довгостроковому успіху готелю.

Ключові слова: екологічні компетентності, готельно-туристичний бізнес, сталий розвиток, готельна індустрія.

*Semyrha L.I.*¹, *Khomyn V.R.*², *Kaziuka N.P.*³, *Humeniuk V.V.*⁴
**DEVELOPMENT OF ENVIRONMENTAL COMPETENCES OF SPECIALISTS
FROM THE INTERNATIONAL HOTEL AND TOURISM BUSINESS**

Ivano-Frankivsk National
technical university of oil and gas,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Educational program "International hotel and
tourism business",
Karpatska str., 15, Ivano-Frankivsk,
76019, Ukraine,
tel.: +38(0342) 72-71-89,
¹ e-mail: liudmyla.semyrha@nung.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-9558-8705

² e-mail: volodymyr.khomyn@nung.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-7787-6903

³ e-mail: nataliia.kaziuka@nung.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-9440-7431

⁴ e-mail: grc@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-8493-4470

Abstract. The article examines the elements of environmental competences that can be formed in specialists in the international hotel and tourism business using an interdisciplinary approach. The need to assess the knowledge, skills, and abilities necessary for successful work in the field of hotel and tourism business from the point of view of environmental responsibility is substantiated. Normative acts, institutional norms and rules that regulate the activities of hotel and tourism enterprises in the environmental sphere were analyzed, which made it possible to clarify conceptual structures related to environmental responsibility in the hotel and tourism business.

On the basis of surveys of practitioners, the level of awareness of representatives of the hotel and tourism business with the issue of environmental responsibility, the application of environmental practices in the hotel business was determined; thanks to the observation of the work of hotels and the operation of resorts, the issue of responsible management of waste, energy and water resources, and natural territories was revealed.

The formation of professional competences among specialists under the bachelor's educational program "International Hotel and Tourism Business" of the Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas in environmental responsibility of the hotel business, which consists in the ability of hotels and other hospitality establishments to care for the environment and reduce the impact of their activities, is substantiated on nature and resources, to regulate the process of ensuring the balanced development of the hotel and tourist industry, to ensure the economic, social and ecological development of the territories.

A structural and logical scheme for the formation of competencies of future specialists in the international hotel and tourism business has been developed; the asymmetry of the Green Key hotel

industry on the map of Europe is considered; the problems hindering the further development of ecological tourism are described; the factors of achieving sustainable development of the hotel and tourist business are singled out; measures are identified that can help the hotel reduce its impact on the environment and create more competitive catering services due to the environmental factor.

Based on the study of international experience, it has been proven that the presence of sustainable practices in hotels not only benefits the environment, but also improves the economic and social behavior of tourists, increases the morale of the staff and contributes to the long-term success of the hotel.

Keywords: environmental competences, hotel and tourism business, sustainable development, hotel industry.

Вступ. Останні дослідження в царині формування знань майбутніх фахівців зі спеціальності 242 «Туризм і рекреація» вказують на те, що розуміння екологічних проблем та сприйняття екологічної відповідальності мають важливе практичне значення для успішної роботи на підприємствах готельно-туристичної індустрії. А одним із головних напрямів розвитку екологічних компетентностей у міжнародному готельно-туристичному бізнесі є забезпечення сталого розвитку. Згідно з дослідженнями фінансових умов сталого розвитку курортного господарства України у праці В. Гуменюка [1], сталий розвиток включає економічний, соціальний та екологічний аспекти, і тому фахівці з туризму і рекреації повинні мати розуміння цих аспектів та здатність до їх інтеграції у своїй професійній діяльності. Ще одним важливим аспектом розвитку екологічних компетентностей, які розглянуті у праці Ю. Уманціва, В. Гуменюка та О. Кравчука, є формування професійного інтелекту – здатності до прийняття рішень, що базуються на принципах юридичної та соціально-економічної відповідальності [2]. Згідно з дослідженнями М. Адамчик, А. Бетлей, Й. Гондек, А. Охотіної [3], фахівці повинні мати знання про екологічні проблеми та їх вплив на природне середовище, а також здатність до аналізу екологічних аспектів своєї діяльності та прийняття рішень, спрямованих на зменшення негативного впливу. Деякі дослідження також підкреслюють важливість врахування соціально-демографічних факторів при організації туризму, що впливають на сталий розвиток Карпатського Євросерегіону [4], розвитку компетентностей з антикризового управління фахівців з міжнародного готельно-туристичного бізнесу у зв'язку з проблемами спричиненими Covid 19, війною росії проти України [5;6]. Визнаючи незаперечну наукову та практичну значущість проведених досліджень вважаємо, що саме питання формування екологічних компетентностей залишаються недостатньо опрацьованими як на теоретичному, так і на прикладному рівнях і потребують окремого поглибленого дослідження. В контексті ревіталізації туристично-рекреаційного потенціалу територій і необхідності повоєнного відновлення міжнародного туризму в Україні, майбутні фахівці з міжнародного готельно-туристичного бізнесу повинні мати здатність до ефективної комунікації з клієнтами, співробітниками та іншими стейкхолдерами вектора сталого розвитку сфери послуг гостинності.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у вивченні елементів екологічних компетентностей, які можливо сформувавши у фахівців з міжнародного готельно-туристичного бізнесу з використанням міждисциплінарного підходу. Основна ідея полягає в тому, щоб оцінити – які знання, уміння та навички є необхідними для успішної роботи у сфері готельно-туристичного бізнесу з точки зору екологічної відповідальності. Для досягнення цієї мети, авторський колектив застосовував такі методи дослідження:

– аналіз нормативних актів, що дало змогу з'ясувати понятійні конструкції, які пов'язані з екологічною відповідальністю в готельно-туристичному бізнесі,

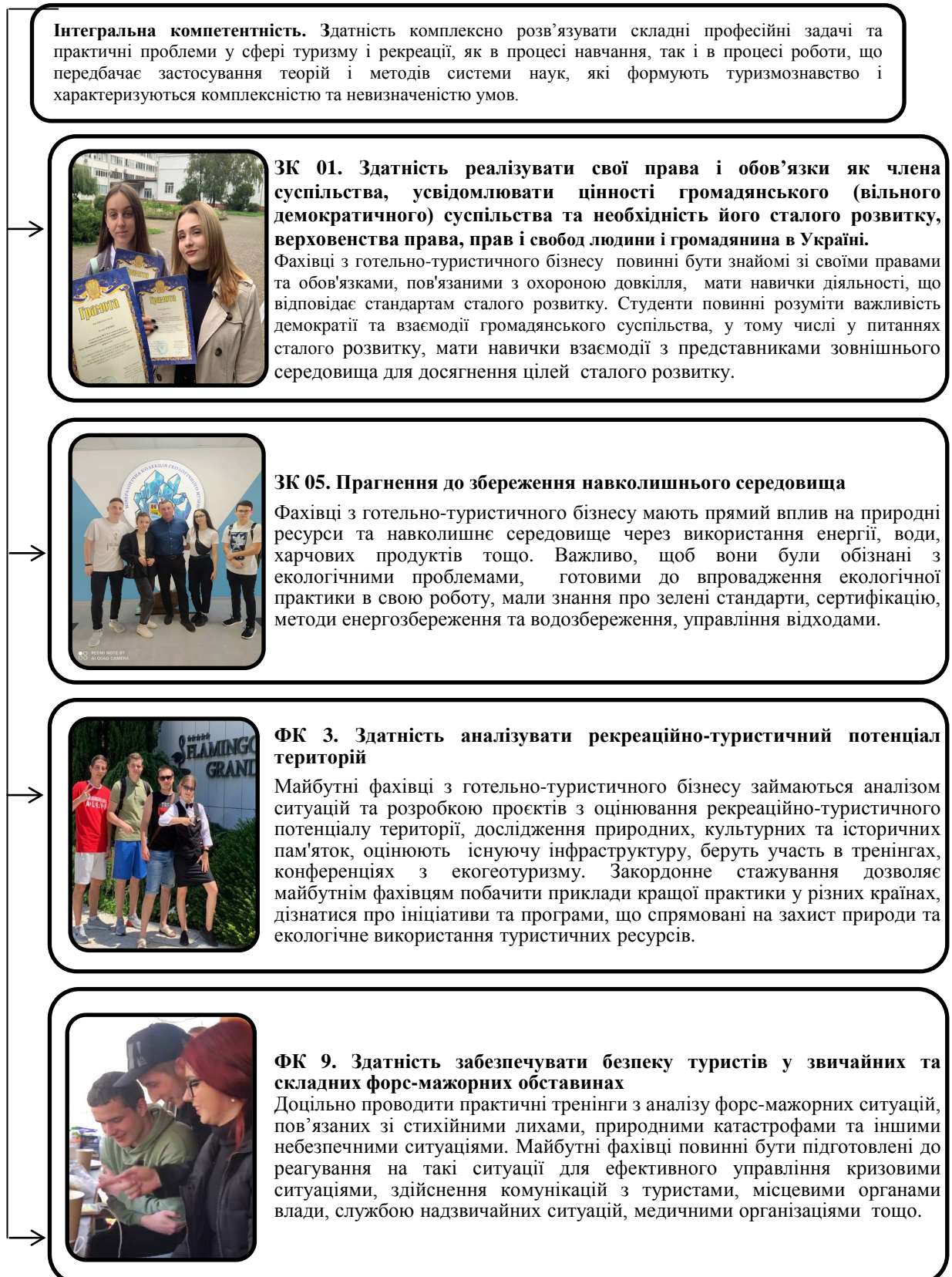
інституційні норми та правила, які регулюють діяльність готельно-туристичних підприємств в екологічній сфері [7; 8; 9];

– опитування фахівців-практиків, що дало змогу з'ясувати рівень обізнаності представників готельно-туристичного бізнесу з проблематикою екологічної відповідальності, застосування екологічних практик у готельній справі [10];

– спостереження за роботою готелів та функціонуванням курортів, що дозволило виявити питання відповідального поведіння з відходами, енергетичними та водними ресурсами, природними територіями [11; 12].

Результати. Ціннісна парадигма, за якою в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу здійснюється підготовка фахівців за бакалаврською освітньою програмою «Міжнародний готельно-туристичний бізнес» передбачає формування професійних компетентностей з екологічної відповідальності готельного бізнесу, що полягає у здатності готелів та інших закладів гостинності дбати про навколишнє середовище, зменшувати вплив своєї діяльності на природу та ресурси, регламентувати процес забезпечення збалансованого розвитку готельно-туристичної індустрії, забезпечувати економічний, соціальний і екологічний розвиток територій. З урахуванням чинного стандарту вищої освіти та змін у нормативному полі регулювання освітньої діяльності [13; 14; 15] розглянемо концептуальні підходи до формування компетентностей здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Міжнародний готельно-туристичний бізнес», що реалізується в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу (рис. 1).

Вивчення прогресивного міжнародного досвіду, дає можливість стверджувати, що наявність сталих практик у готелях не лише приносить користь навколишньому середовищу, але й покращує економічну і соціальну поведінку туристів, підвищує моральний дух персоналу та сприяє довгостроковому успіху готелю. Концепт екоготелю - це інноваційний підхід до готельної індустрії, який орієнтується на екологічну сталість та відповідальність. Екоготель має функціонувати з урахуванням раціонального використання енергії та максимальної ефективності використання природних ресурсів. Готелі можуть використовувати значні обсяги води, енергії та інших ресурсів, а також створювати великі обсяги відходів. Тому готелі мають зобов'язання діяти відповідально та мінімізувати свій вплив на довкілля, зокрема за допомогою енергоефективності, водозбереження, сортування та переробки відходів.

Джерело: Розроблено авторським колективом.

Рис. 1. Структурно-логічна схема формування компетентностей майбутніх фахівців з міжнародного готельно-туристичного бізнесу

Fig. 1. Structural and logical scheme of competence formation of future specialists in the international hotel and tourism business

Готелі можуть ставити перед собою досяжні цілі щодо скорочення викидів вуглекислого газу, використання відновлюваних джерел енергії та зменшення використання пластику та інших матеріалів, що негативно впливають на довкілля. Екологічні готелі можуть стати привабливішими для туристів, які віддають перевагу екологічним та сталим рішенням у поведінці споживача. Такі готелі можуть реалізовувати концепцію екологічного дизайну, використовувати органічні продукти у ресторанах, забезпечувати можливості для відновлювання енергії та здорового відпочинку.

Green Key – це міжнародна програма сертифікації підприємств сфери послуг гостинності, яка визначає стандарти екологічної сталості й відповідального бізнес-менеджменту [16]. Сертифікація готелів Green Key є дуже важливою для забезпечення сталого розвитку міжнародного готельно-туристичного бізнесу та збереження навколишнього середовища. Отримання сертифікату Green Key дає готельним підприємствам можливість продемонструвати свій зобов'язання щодо збереження навколишнього середовища та відповідального відношення до природних ресурсів. Також, сертифікація Green Key сприяє маркетинговій діяльності у залученні туристів, оскільки зростає чисельність споживачів із вмотивованою екологічною поведінкою на ринку туристичних послуг. На Рис. 1 представлена карта Європи з відображенням асиметрії розподілу сертифікованої готельної індустрії Green Key.

Рис. 2. Асиметрія готельної індустрії Green Key на карті Європи

Fig. 2. Asymmetry of the Green Key hotel industry on the map of Europe

Джерело: Експлікація картографічних даних з офіційного сайту Green Key [16]

Оцінюючи картографічний матеріал рис. 1 можна зробити висновок, що сертифікат Green Key є більш поширеним у північній та західній Європі, де кількість готелів з сертифікатом є значно вищою, ніж в південній та східній Європі.

Военно-терорестична агресія росії проти України спричинила окупацію частини рекреаційних територій. Зокрема анексія АР Крим у 2014 р. значно ускладнила можливості рекреації і туризму. Після повномасштабного вторгнення росії на територію України 24 лютого 2022 р. цільове використання рекреаційних комплексів Чорного та Азовського морів стало неможливим.

Проблеми пов'язані з безпекою відпочинку та низькою якістю пляжів, стали надзвичайно актуальними для розвитку екологічного туризму. Дослідження показують, що ці фактори суттєво обмежують здатність курортно-рекреаційних destinations залучати туристів. Незважаючи на те, що курортний сервіс має базові вимоги європейських стандартів, Україні загрожує втрата внутрішніх споживачів і неможливість розгорнути пропозицію послуг пляжного відпочинку. Українська система класифікації морських пляжів базується на кількох критеріях, включаючи однорідність покриття, ширину пляжної смуги та характеристики прилеглої території, такі як рельєф, ширина і висота над рівнем моря. Крім того, вимагається проведення інженерних робіт для розміщення необхідних приміщень і пляжного обладнання. Національна система класифікації річкових та озерних пляжів базується на чотирьох типах, залежно від ширини зони затоплення, необхідності проведення робіт із захисту, намівання території та будівництва інженерних споруд для захисту від повені. На громадському рівні була розроблена оригінальна пропозиція щодо локальної сертифікації курортно-рекреаційних пляжів. Згідно з цією пропозицією, запропонована система сертифікації побудована на основі п'ятирівневої категоризації курортно-рекреаційних пляжів, що присвоює спеціальну відзнаку – розпізнавальний знак від 1 до 5 морських мушель, залежно від комфортності курортного сервісу. Перший рівень сертифікації включає мінімальний набір послуг, таких як рятувальний пост, медпункт, туалети, питна вода та кабінки для переодягання. Другий рівень доповнюється шезлонгами, тіншовими навісами, прокатом спортивного та розважального інвентарю та торговими точками. Третій рівень передбачає душові кабіни, дитячий сектор, атракціони та кафе. Четвертий рівень функціонує зі спортивним майданчиком з тренажерами, Wi-Fi, СПА-кабінами та столиками і матрацами для шезлонгів. П'ятий рівень включає парковку біля зони відпочинку, стаціонарний басейн, анімаційні програми для дітей і дорослих, пляжний клуб та уніформу обслуговуючого персоналу. Варто зазначити, що національна сертифікація рекреаційних пляжів не проводиться в Україні, а міжнародне підтвердження якості послуг пляжного відпочинку є незначним. Міжнародний сертифікат «Блакитний прапор» є відзнакою, яку присуджує Європейська комісія з охорони навколишнього середовища кожні 5 років з підтвердженням щорічно за 29 критеріями тестування чистоти води, прилеглої акваторії та піску. За результатами проведення тестування, 4 рекреаційні пляжі в Україні в свій час здобували цю престижну відзнаку. Серед них є Іллічівський міський комунальний пляж, який починаючи з 2009 по 2022 р. підтримував свій статус. Це свідчить про високі стандарти, які дотримувалися Іллічівський міським комунальним пляжем у питанні збереження чистоти його води, прилеглої акваторії та піску. Отримання Міжнародного сертифікату «Блакитний прапор» є важливим етапом в розвитку туризму та рекреації на пляжах. Ця відзнака забезпечує високу якість і безпеку для туристів, які відвідують рекреаційні пляжі. Крім того, це може бути стимулом для інших пляжів дотримуватись високих стандартів і отримати цю відзнаку у майбутньому [17, с. 80-81].

Таким чином, для того щоб досягти сталого розвитку готельно-туристичний бізнес має враховувати наступні фактори:

- бути економічно стійкими і відповідати на потреби споживачів, без шкоди для економічного добробуту;

- бути соціально відповідальним і сприяти розвитку соціально-культурної сфери, зокрема забезпечувати робочі місця, привабливі умови проживання і сприяти збереженню культурної спадщини та традицій;

- забезпечувати екологічну стійкість і зменшувати негативний вплив на довкілля, в тому числі здійснювати захист природних ресурсів;

- стимулювати інновації і використання новітніх технологій для поліпшення якості послуг та оптимізації бізнес-процесів;

- працювати в міжнародному контексті у партнерстві з громадськими організаціями, владними установами та іншими зацікавленими сторонами, щоб спільно розробляти і реалізовувати стратегії сталого розвитку;

- забезпечувати ефективне використання енергії, зменшувати витрати електроенергії, природного газу та води, а також мінімізувати викиди в атмосферу. Готелі можуть встановлювати енергоефективне обладнання та розпоряджатися енергією розумно, наприклад, вимикати світло та інші електроприлади в номерах, коли вони не використовуються;

- забезпечувати раціональне управління відходами та впроваджувати схеми їх вторинного використання та переробки;

- використовувати технології, що зменшують витрати води, забезпечувати раціональне використання водних ресурсів та промивати білизну за допомогою екологічно чистих засобів. Готелі можуть впроваджувати практики водозбереження, такі як використання посухостійкого ландшафтного дизайну та збір дощової води для поливу;

- використовувати технології, що зменшують викиди в атмосферу, зокрема екологічно чисті системи опалення й кондиціонування повітря;

- зменшувати використання природних ресурсів, наприклад, замінювати пластикові посуд та прибори на біорозкладні матеріали;

- встановлювати обмежувачі води в душах та кранах, використовувати відновлювані джерела водопостачання;

- використовувати продукти з екологічно чистих джерел, зменшувати використання штучних добрив та хімічних речовин в процесі обробки зеленої зони;

- підтримувати відповідальне споживання, забезпечуючи гостям стимули та можливості для зменшення свого впливу на довкілля;

- пропонувати місцеві страви та напої в своїх ресторанах, закуповувати продукти від місцевих постачальників, пропонувати туристичні екскурсії, що сприяють розвитку місцевої економіки, взаємодіяти з місцевою громадою, пропонуючи можливості працевлаштування та навчання, підтримувати місцевий бізнес і долучаючись до громадських ініціатив;

- надавати гостям інформацію про сталі практики, сприяти підвищенню екологічної обізнаності за допомогою вивісок та освітніх матеріалів, а також пропонувати екскурсії та заходи, які висвітлюють місцеві екосистеми та зусилля для їх збереження.

Екологічні податки і штрафи є важливими інструментами для зменшення впливу готельного бізнесу на довкілля та стимулювання прийняття більш сталого підходу до бізнесу.

Висновки. Аналіз зарубіжного досвіду регулювання готельно-туристичної індустрії в країнах ЄС дає змогу окреслити можливий інструментарій фіскального й адміністративного стимулювання сталого розвитку:

– встановлення податку за використання енергії, який застосовується до рахунків за електроенергію та інших джерел енергії, що використовуються в готелях. Такий фіскальний вплив може стимулювати готелі до використання більш енергоефективних рішень та використання альтернативних джерел енергії;

– запровадження податку на викиди CO₂ – може бути застосований до транспорту, який використовується готелями для трансферу гостей, буде стимулювати готелі до використання більш екологічних транспортних засобів;

– застосування штрафів за викидання відходів. Оскільки готелі можуть бути позбавлені ліцензій та отримувати штрафи за неправильне поводження з відходами або за їх викидання в природне середовище, такий адміністративний важіль стимулює готельний бізнес до використання більш ефективних методів управління відходами;

– наявність практики застосування штрафів за порушення екологічних стандартів, готельні підприємства можуть отримувати штрафи за порушення екологічних стандартів і недотримання екологічних норм.

– застосування спеціального збору за використання води, що стимулює готельний бізнес до зменшення споживання води та до використання більш ефективних методів її збереження.

За рахунок екологічного фактору в готельному бізнесі вдається створити більш конкурентоспроможні послуги харчування. Екологічне харчування гостей у готелі може бути реалізоване за допомогою наступних заходів:

– приготування страв, що виготовляються з продуктів органічного виробництва та без використання шкідливих добрив та пестицидів;

– використання місцевих продуктів, що зменшує викиди вуглецю, пов'язані з транспортуванням продуктів а також сприяє розвитку місцевої економіки;

– забезпечення роздільного збирання та переробки відходів;

– використання екологічної посуду та столових приборів;

– мінімізація використання пластикових упаковок та пакувальних матеріалів;

– зниження кількості відходів шляхом використання продуктів, що не підлягають довготривалому зберіганню, та раціонального планування меню;

– збереження води шляхом використання економних кранів та насадок.

Виконання цих заходів може допомогти готелю зменшити свій вплив на навколишнє середовище та створити більш конкурентоспроможні послуги харчування за рахунок екологічного фактору.

1. Гуменюк В.В. Фінансові умови сталого розвитку курортного господарства України. *Фінанси України*. 2009. № 4. С. 64–71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2009_4_8. (дата звернення: 05.03.2023).
2. Umantsiv Y. M., Humeniuk V. V., Kravchuk O. O. Formation of the economic component of professional intellect of future lawyers: a competence vector. *Economic Theory and Law*. 2021. Vol. 4, no. 47. P. 116–129. URL: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2021-47-4-116> (date of access: 05.03.2023).
3. Adamczyk M., Betlej A., Gondek J., Ohotina A., Technology and sustainable development: towards the future? / M. Adamczyk et al. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 2019. Vol. 6, no. 4. P. 2003–2016. URL: [https://doi.org/10.9770/jesi.2019.6.4\(32\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2019.6.4(32))
4. Humeniuk, V., Kaziuka, N., Sheketa, Y. (2021). Socio-Demographic Factors influencing the Sustainable Development of Carpathian Euroregion: Case of Tourism Development. *Grassroots Journal of Natural Resources*, 4(1): 106-122. Doi: <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.040108>
5. International hotel and tourism business: anti-crisis management aspects. / V. Humeniuk et al. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2022. Vol. 1, no. 42. P. 493–501. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.42.2022.3738>

6. Гуменюк В. В., Семирга Л. І. Державна політика у курортно-рекреаційній сфері: концепт управління змінами в умовах воєнного стану. *Стратегічні орієнтири розвитку економіки, фінансів, обліку і права*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 30 липня 2022 р.). ЦФЕНД, 2022. С.11-13.
7. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ : станом на 10 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 02.03.2023).
8. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII : станом на 13 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text> (дата звернення: 02.03.2023).
9. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-ХІІ : станом на 8 серп. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text> (дата звернення: 02.03.2023).
10. Сім'я ОПП "Міжнародний готельно-туристичний бізнес» не сидить на місці! Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. URL: <https://nung.edu.ua/news/simya-mhtb-ne-sydyt-na-mistsi> (дата звернення: 05.03.2023).
11. Там де СТУДЕНТИ ОП «Міжнародний готельно-туристичний бізнес» - там завжди УСПИХ». *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CUIkpBZIQPo/> (дата звернення: 05.03.2023).
12. Практичний модуль від партнера ОПП "«Міжнародний готельно-туристичний бізнес»" готельної мережі "Велика Ведмедиця". *Google Docs*. URL: <https://docs.google.com/forms/d/1WGbE04UjpIMcsM5sPoZusHuhDGsTa-jGJ94yljXR5JI/edit> (дата звернення: 05.03.2023).
13. Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.05.2021 № 593. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-standartiv-vishoyi-osviti> (дата звернення: 05.03.2023).
14. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2022 р. № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2022-p#Text> (дата звернення: 05.03.2023).
15. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 24 – Сфера обслуговування, спеціальність 242 – Туризм. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 № 1068. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/242-turizm-bakalavr.pdf> (дата звернення: 05.03.2023).
16. Офіційний сайт Green Key: сталий розвиток індустрії гостинності. URL: <https://www.greenkey.global/> (дата звернення: 19.04.2023).
17. Гуменюк В. Державне регулювання курортно-рекреаційної сфери.: Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2016. 372 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjExMzA=/191b719da4473c1ec220882cbb9d518a.pdf> (дата звернення: 05.03.2023).

References

1. Humenyuk, V.V. „Financial conditions of sustainable development of the resort economy of Ukraine.” *Finances of Ukraine* , no. 4, 2009, pp. 64–71. Vernadsky National Library of Ukraine, nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2009_4_8. Accessed: 05 Mar. 2023.
2. Umantsiv, Y. M., Humeniuk, V. V., and O. O. Kravchuk. „Formation of the economic component of professional intellect of future lawyers: a competence vector.” *Economic Theory and Law*, vol. 4, no. 47, 2021, pp. 116–129. doi.org/10.31359/2411-5584-2021-47-4-116. Accessed: 05 Mar. 2023.
3. Adamczyk, M., Betlej, A, Gondek, J., and A.Ohotina. „Technology and sustainable development: towards the future? „ *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, vol. 6, no. 4, 2019, pp. 2003–2016. doi.org/10.9770/jesi.2019.6.4(32). Accessed: 05 Mar. 2023.
4. Humeniuk, V., Kaziuka, N., and Y. Sheketa. „Socio-Demographic Factors influencing the Sustainable Development of the Carpathian Euroregion: Case of Tourism Development.” *Grassroots Journal of Natural Resources*, no.4(1) , 2021, pp. 106-122. doi.org/10.33002/nr2581.6853.040108.
5. Humeniuk, V. et al. „International hotel and tourism business: anti-crisis management aspects.” *Financial and credit activity problems of theory and practice*, vol. 1, no. 42, 2022, pp. 493–501. doi.org/10.55643/fcaptp.1.42.2022.3738.
6. Humenyuk, V.V., and L.I. Semirga. „State policy in the resort and recreation sphere: the concept of change management in the conditions of martial law.” *Strategic guidelines for the development of economics, finance, accounting and law: a collection of abstracts of reports of the international scientific and practical conference (Poltava, July 30, 2022)*. CFEND, 2022, pp.11-13.
7. On environmental protection: Law of Ukraine dated June 25, 1991 No. 1264-XII. The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text. Accessed: 05 Mar. 2023.
8. On environmental impact assessment: Law of Ukraine dated May 23, 2017 No. 2059-VIII: The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text. Accessed: 05 Mar. 2023.

9. On the Nature Reserve Fund of Ukraine: Law of Ukraine dated 16.06.1992 No. 2456-XII. The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text. Accessed: 05 Mar. 2023.
10. "The family of OPP "International Hotel and Tourism Business" is not sitting still!" Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, nung.edu.ua/news/simya-mhtb-ne-sydyt-na-mistsi. Accessed: 05 Mar.2023.
11. „Where there are STUDENTS of the International Hotel and Tourism Business, there is always SUCCESS.” Instagram, www.instagram.com/p/CUIkpBZIQPo/.
12. „Practical module from the partner of the OPP "International hotel and tourism business" of the Velika Vedmeditsa hotel chain.” Google Docs, docs.google.com/forms/d/1WGbE04UjpIMcsM5sPoZusHuhDGsTa-jGJ94yljXR5JI/edit. Accessed: 05 Mar.2023.
13. On making changes to some standards of higher education. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 05/28/2021 No. 593. Ministry of Education and Science of Ukraine, mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-standartiv-vishoyi-osviti. Accessed: 05 Ma. 2023.
14. On making changes to the list of fields of knowledge and specialties for which higher education applicants are trained: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 12/16/2022 No. 1392. The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show /1392-2022-p#Text. Accessed: 05 Mar. 2023.
15. Standard of higher education of Ukraine: first (bachelor's) level, field of knowledge 24 - Service sphere, specialty 242 - Tourism. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 04.10.2018 No. 1068. Ministry of Education and Science of Ukraine, mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/242-turizm-bakalavr.pdf. Accessed: 05 Mar. 2023.
16. Green Key Official Site: Sustainable Development in the Hospitality Industry, www.greenkey.global/ Accessed: 19 Apr 2023.
17. Humeniuk, V. *State regulation of the resort and recreation sphere*: Kyiv, Kyiv National University of Trade and Economics, 2016, knute.edu.ua/file/MjExMzA=/191b719da4473c1ec220882cbb9d518a.pdf Accessed: 05 March 2023.

УДК 373:37(082)

doi: 10.15330/apred.1.19.298-308

Verbovska L. S.

STOSOWANIE MODELI ELASTYCZNOŚCI PRZEZ UCZELNIE WYŻSZE W KONTEKŚCIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Iwano-Frankiwskij Narodowy
Techniczny Uniwersytet nafty i gazy,
Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy,
Katedra Zarządzania i Administracji,
Karpatska, st., 15, Iwano-Frankiwsk,
76008, Ukraina,
tel.: +380666091419,
e-mail: verlesya@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-2.509-1194

Abstrakt. Celem artykułu naukowego jest zbadanie zastosowania modeli elastyczności w zarządzaniu uczelniami zgodnie z celami Zrównoważonego Rozwoju. Artykuł uzasadnia konieczność stosowania modeli elastyczności w zarządzaniu szkoły wyższej. Artykuł analizuje główne „Cele Zrównoważonego Rozwoju: Ukraina”, przedstawia wizję wytycznych dla osiągnięcia przez Ukrainę Celów Zrównoważonego Rozwoju (CZR), które zostały zatwierdzone na Szczycie Zrównoważonego Rozwoju ONZ w 2015 roku. Na podstawie wyników analizy głównych celów uzasadniona jest potrzeba zapewnienia trwałych przewag konkurencyjnych uczelni poprzez programy mobilności akademickiej: programy podwójnych dyplomów, wymiany akademickie studentów i nauczycieli; kształtowanie obszarów współpracy, priorytetyzacja badań międzynarodowych; aktywny udział kadry naukowej i pedagogicznej w projektach międzynarodowych; doradztwo zawodowe zagraniczne,